

ΜΙΛΩΝΤΑΣ ΓΙΑ ΖΩΑ, ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (του Παναγιώτη Διαμαντή)

ΔΑΪΕΪΟΪΕΑ ΑΑΪΪΑΑΑ ΑΕΑ ΟΑ
ΑΕΑ ΟΟΑ ΑΝΑΑΟΟΖΝΕΑ
(EUROKINISSI // ΘΪΕΕΟΛΟ ΑΕΑ
ΟΑ ΑΕΕΑΕΥΪΑΘΑ ΟΖΟ ΟΘΟΖΟ ΕΑΕ
ΟΖΟ ΑΕΖΟ)

Με χαρά πήρα στα χέρια μου το βιβλίο του δρος Σταύρου Καραγεωργάκη με τίτλο «Περιβαλλοντική Φιλοσοφία και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση» (εκδόσεις Ευτοπία).

Πρόκειται για κείμενα δημοσιευμένα σε διάφορα βιβλία, που ο συγγραφέας τους θέλησε να συγκεντρώσει σε έναν τόμο, μιας και όλα έχουν σχέση με ζητήματα περιβαλλοντικής ηθικής, πολιτικής οικολογίας και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Ζητήματα, δηλαδή, σχετικά με τις υποχρεώσεις του ανθρώπου απέναντι στη φύση, με τα δικαιώματα των ζώων, την κλιματική αλλαγή κ.λπ.

Όπως εύκολα μπορεί να αντιληφθεί κανείς, το ενδιαφέρον μου στράφηκε κυρίως στα κείμενα για τις σχέσεις ζώων και ανθρώπων, έστω κι αν όλα αυτά τα θέματα είναι αλληλένδετα και αλληλοδιαπλεκόμενα. Όμως η σελίδα μας είναι ζωοφιλική και σ' αυτό το θέμα θα εστιάσω. Πάμε, λοιπόν: Συγγένειες μεταξύ

αρχαιοελληνικής και σύγχρονης επιχειρηματολογίας για την ηθική εκτίμηση των άλλων ζώων.

Εδώ, είναι πολύ ενδιαφέρουσα η παράθεση των απόψεων των πυθαγόρειων φιλοσόφων, όπως μας μεταφέρθηκαν από τους βιογράφους του μεγάλου Σάμιου φιλοσόφου, Πλούταρχο και Πορφύριο.

Γράφει ο δεύτερος: «Τα ζώα έχουν ψυχή, λογική, δικό τους τρόπο επικοινωνίας, δυνατότητα διδασκαλίας και εκμάθησης, καθώς και σύστημα δικαίου. Επίσης, έχουν τη δυνατότητα της μνήμης, της προσδοκίας, της πρόθεσης, της προετοιμασίας, της ελπίδας, του φόβου, της αγωνίας, της επιθυμίας». Και καταλήγει ότι «τα ζώα είναι συγγενείς των ανθρώπων, όπως είναι συγγενείς και οι ξένοι, ακόμα κι αν έχουν διαφορές μεταξύ τους».

Σταύρος Καραγεωργάκης

Περιβαλλοντική Φιλοσοφία και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΕΥΤΟΠΙΑ

Στο ερώτημα αν τα ζώα έχουν λογική, ο Πορφύριος απαντάει μ' ένα πράγματι αφοπλιστικό ερώτημα: «Αν δεν έχουν λογική, τότε γιατί κάποιιοι τα... τιμωρούν όταν σφάλλουν;». Ο στωικός φιλόσοφος Χρύσιππος, μάλιστα, αναφέρει το εξής παράδειγμα:

■ «Όταν ο σκύλος φτάσει σ' ένα τρίστρατο (κόμβο τριών δρόμων), αφού μυρίσει τους δύο δρόμους και διαπιστώσει ότι δεν πέρασε απ' αυτούς το θήραμα, ορμάει κατ' ευθείαν στον τρίτο -χωρίς να τον μυρίσει». Πρόκειται για τον εξής λογικό συλλογισμό: Αφού δεν πέρασε απ' τους δύο, θα πέρασε απ' τον τρίτο!

Ο Πυθαγόρας και οι πυθαγόρειοι ήταν, ως γνωστόν, χορτοφάγοι. Πλούταρχος και Πορφύριος το θέτουν ξεκάθαρα: Η βάση της κρεοφαγίας είναι η πλεονεξία.

Ο Πλούταρχος, μάλιστα, βάζει τον Γρύλλο, το γουρούνι, να λέει ότι «ο άνθρωπος τρώει κρέας χωρίς να είναι αναγκασμένος -κάθε εποχή υπάρχουν τροφές και καρποί που βγαίνουν απ' τη γη, με τους οποίους μπορεί να ζήσει άνετα». Και κάπου αλλού, βάζει ένα ζώο να λέει σ' έναν άνθρωπο:

■ «Δεν σου ζητώ να με λυπηθείς στην ανάγκη σου, αλλά μην προχωρήσεις στην ύβριν. Αν είναι για να φας, σκότωσέ με, αν είναι για να φας πιο ευχάριστα, μη με σκοτώσεις». (Θα πρέπει να θυμίσουμε εδώ, με δυο λόγια, την αγάπη και τον σεβασμό που έδειχνε ο Πυθαγόρας προς τη φύση.

Δίδασκε ότι κάθε «εκβιασμός» της φύσης θα στραφεί τελικά εναντίον του ανθρώπου και θα τον καταστρέψει. «Παντί χρω, μηδενί καταχρώ», έλεγε. Δηλαδή, να χρησιμοποιείς τα πάντα, χωρίς να κάνεις κατάχρηση. Τέτοιο απόσταγμα σοφίας, με τόσο λακωνικό τρόπο, τέτοιος σεβασμός για το περιβάλλον -αυτός ήταν ο Πυθαγόρας).

Ας πάμε τώρα στην κακομεταχείριση-βασανισμό των ζώων απ' τον άνθρωπο, στο πλαίσιο της κτηνοτροφίας, των πειραμάτων και της διασκέδασης, μιας και δεν υποφέρουν μόνο τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς.

Πρέπει, γράφει ο Σταύρος Καραγεωργάκης, να δείξουμε στους συνανθρώπους μας τις αγελάδες και τα γουρούνια πλήρως ακινητοποιημένα στα κλουβιά τους και να τους καλέσουμε να φανταστούν πώς θα ένιωθαν οι ίδιοι αν βίωναν μια αντίστοιχη κατάσταση. Ή να υποθέσουν πώς θα ήταν να τους βυθίζουν σε βραστό νερό και μετά να τους βγάζουν τις τρίχες, όπως συμβαίνει με τα πούπουλα των κοτόπουλων.

Πώς θα ένιωθαν οι ίδιοι αν τους πουλούσαν από μικρούς στο τσίρκο και τους ξυλοκοπούσαν καθημερινά μέχρι να μάθουν να χοροπηδούν και να περνάνε μέσα από φλεγόμενους κυλίνδρους για να διασκεδάζουν τα παιδάκια. Ή πώς θα υπέφεραν στα εργαστήρια, ως πειραματόζωα, να τους εμφυτεύουν καρκινικούς όγκους, να τους κάνουν ηλεκτροσόκ και τελικά να τους πετούν κομματιασμένους στα σκουπίδια.

Αυτή τη δύναμη της συναισθηματικής κινητοποίησης, συνεχίζει ο Σταύρος Καραγεωργάκης, γνωρίζουν πολύ καλά οι οικολογικές-φιλοζωικές οργανώσεις. Οι οποίες, χρησιμοποιώντας σκληρές σκηνές, μας φέρνουν αντιμέτωπους με τις επιλογές μας. Και φαίνεται ότι οι οργανώσεις αυτές έχουν πετύχει πολύ περισσότερα απ' ό,τι όλες οι φιλοσοφικές αναλύσεις μαζί.

Μπορεί να μην έχουν καταφέρει να εξοπλίσουν με πληθώρα επιχειρημάτων όσους επέλεξαν να αλλάξουν τον τρόπο της ζωής τους για το συμφέρον και των μη ανθρώπινων ζώων, ωστόσο έδωσαν την αφορμή για να το πράξουν και τελικά το έναυσμα για να μελετήσουν περαιτέρω το ζήτημα.

■ Θα κλείσω αυτό το σημείωμα, παραθέτοντας σε τίτλους μερικά ακόμα απ' τα θέματα που θα βρει κάποιος στο εν λόγω βιβλίο: Πειραματόζωα – Ηθική της τροφής – Οικολογικός Μαρξισμός – Οικοαναρχική σκέψη (παρελθόν, τάσεις, προοπτικές) – Περιβαλλοντική ηθική και σχολείο – Παιδαγωγική ηθική και θεωρία.

ΥΓ. Εντυπωσιακά πλούσια είναι η βιβλιογραφία (23 σελίδες!), που περιλαμβάνει ελληνικές και ξένες εκδόσεις. Ήδη ζήτησα απ'

τον βιβλιοπώλη μου να μου βρει 4 απ' αυτές, που πρέπει να 'ναι ενδιαφέρουσες.

Ποιος είναι

Ο Σταύρος Καραγεωργάκης είναι διδάκτωρ Φιλοσοφίας και Ιστορίας των Επιστημών και της Τεχνολογίας. Έχει διδάξει στο ΤΕΙ Κοζάνης, στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Πηγή: Η Εφημερίδα των Συντακτών, efsyn.gr